

Det
IT-rättsliga
observatoriet

ÖPPEN PROGRAMVARA I OFFENTLIG FÖRVALTNING – EN JURIDISK INBLICK

av

Erik Woodcock (erik.woodcock@vinge.se)

Markus Holm (markus.holm@vinge.se)

**Ett PM från det IT-rättsliga observatoriet
ITObservatoriePM 17:2003**

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
2	Rapportens omfattning	4
3	Öppen programvara – en kort bakgrund	5
4	Det offentligas nyttjande av öppen programvara	7
4.1	Typfall 1 – användning	8
4.2	Typfall 2 – vidareutveckling	9
4.3	Typfall 3 – spridning	9
5	Licensen är allt	10
6	Upphovsrätt	12
6.1	Allmänna frågor	12
6.2	Rätt att förändra och vidareutveckla	14
6.3	Rätt att sprida eller skyldighet att sprida till allmänheten	16
6.4	Den ideella rätten – en särskild risk?	17
6.5	Behöver upphovsrätten förändras?	23
7	Något om patent	24
8	Kort om offentlig upphandling	25
9	Offentlighet och IT-säkerhet	26
9.1	Offentlighet och sekretess	26
9.2	Något om krav på IT-säkerhet	29
10	Avtal om öppen programvara	30
10.1	Bakgrund – ideologisk och ekonomisk kontext	30
10.2	Avtal eller ensidig utfästelse/avsiktsförklaring	31
10.3	Bindande avtalsvillkor?	32
10.4	Friskrivningsklausuler	32
11	Rättegång om öppen programvara	34
12	Något om European Public Sector License	35

13	Det offentligas användning av öppen programvara – en sammanfattning	36
	Bilaga 1	38
	Bilaga 2	44

1 Inledning

Öppen programvara i offentlig förvaltning – kan det betraktas som något särskilt kontroversiellt? Svaret på den frågan beror kanske på frågeställarens värderingar och med all säkerhet också på det perspektiv utifrån vilket frågan ställs.

Denna rapport tar sin utgångspunkt i den praktiserande juristens perspektiv. Fenomenet som skall betraktas är öppen programvara i offentlig förvaltning och det utifrån svensk rätt. Till att börja med måste fenomenet avgränsas. Ett försök att göra det görs också i denna rapport, dock främst genom hänvisning till andra källor. Denna rapport utgår från tre områden som enligt författarna till denna rapport antas vara de mest centrala vid en myndighets funderingar och frågor gällande öppen programvara. Dessa områden är användning, vidareutveckling och spridning av öppen programvara.

Som med alla rapporter av detta slag måste vissa avgränsningar och val angående rapportens innehåll göras. Den som läser rapporten och anser att någon fråga som rätteligen borde ha behandlats saknas uppmanas att kontakta författarna.

2 Rapportens omfattning

En rapport som skall behandla ett så stort ämnesområde som öppen programvara måste lämpligen avgränsas. Denna rapport kommer därför att huvudsakligen behandla juridiken kring myndigheters användning av öppen programvara. Den övergripande frågeställningen handlar således om vilka juridiska frågeställningar som bör beaktas vid användningen av öppen programvara i offentlig förvaltning.

Enligt uppdraget till denna rapport skall rapportens fokus ligga på andra rättsliga frågor än licensiering. I en rapport som handlar om öppen programvara kan det dock inte helt och hållet bortses från frågor rörande licensiering, men tyngdpunkten i denna rapport kommer att ligga på andra rättsliga frågor än licensiering.

I denna rapport har författarna själva valt ut vilka frågor som förtjänar att avhandlas. Rapporten gör inte anspråk på att vara fullständig eller heltäckande annat än på det sättet att det enligt författarnas bedömning är de i rapporten avhandlade frågor som förtjänar att beaktas särskilt då användning av öppen programvara övervägs i offentlig förvaltning.

Sammanfattningsvis kan sägas att syftet med rapporten är att tillhandahålla en förstudie om de juridiska frågor som aktualiseras vid användning av öppen programvara i offentlig förvaltning med fokus på andra rättsliga frågor än licensiering, dvs en översiktlig genomgång av tänkbara problem inom olika rättsområden.

3 Öppen programvara – en kort bakgrund

Statskontoret skriver om ”öppen programvara”.¹ Andra beskriver fenomenet ”fri programvara”.² Det finns många beskrivningar av det som på engelska kallas ”open source software” och ”free software”. Även om begreppen kan verka närliggande och trots många gemensamma drag ligger ofta olika praktiska och politiska samt filosofiska synsätt bakom olika definitioner. Olikheterna vad gäller synsätt framkommer också i de licenser som förekommer vid öppen programvara. Avsikten med denna rapport är dock inte

¹ Öppen programvara, en rapport utgiven av Statskontoret. Rapporten finns också på följande adress:

<http://www.statskontoret.se/pdf/200308.pdf>.

² Se till exempel ”Gnuheter” på följande adress <http://www.gnuheter.com>.

att beskriva dessa fenomen som sådana och inte heller att värdera dem eller olika definitioner.

Bland den flora av rapporter, artiklar samt Internet-resurser som beskriver vad som i denna rapport beskrivs som öppen programvara kan bland annat hänvisas till den rapport som publicerats genom det IT-rättsliga observatoriet hos IT-kommissionens försorg: ”Open source – Ur ett praktiskt juridiskt perspektiv”³ av Mattias Andersson liksom till Statskontorets rapport Öppen programvara⁴. Den läsare som har intresse av att läsa mer om de fenomen som i denna rapport benämns ”öppen programvara” hänvisas företrädesvis till Internet och då först och främst dels till www.opensource.org (se särskilt ”the Open Source Definition”), dels till www.fsf.org (se The Free Software Definition).

Det går knappast att avhandla vilka juridiska frågeställningar som bör beaktas vid användningen av öppen programvara i offentlig förvaltning utan en ansats till att ange vad som menas med ”öppen programvara”. Inte heller går det att helt undvika diskussionen om varför just begreppet ”öppen programvara” har valts. Det är knappast tillräckligt att enbart konstatera att Statskontoret i sin rapport har valt begreppet öppen programvara, även om det kan te sig naturligt att försöka använda samma begrepp i en text som har offentlig förvaltning i fokus.

I denna rapport betecknas det fenomen som skall beskrivas som ”öppen programvara”. För att fylla syftet med denna rapport avser begreppet ”öppen programvara” programvara som kännetecknas av att:

³ Andersson, Mattias, ”Open source – Ur ett praktiskt juridiskt perspektiv”, i Ensamrätter i ny miljö – tre seminarier, rapport 54/2002 från det IT-rättsliga observatoriet. Rapporten kan hämtas på följande adress: <http://www.itkommissionen.se/doc/563.html>

⁴ Öppen programvara, en rapport utgiven av Statskontoret. Rapporten finns också på följande adress: <http://www.statskontoret.se/pdf/200308.pdf>.

1. källkoden till datorprogrammet görs allmänt tillgänglig, och
2. rättighetshavaren till datorprogrammet uppställer vissa allmänt tillämpade villkor för nyttjandet av programmet som kännetecknas av:
 - att användningen får ske utan avgift (ingen licensavgift utgår)
 - frihet att sprida och tillgängliggöra datorprogrammet i vidare led
 - frihet att ändra och göra tillägg till datorprogrammet.

Det bör noteras att i denna rapport används begreppet öppen programvara för sådan programvara då merparten av dessa kriterier uppfylls. I praktiken kan det i olika licenser göras vissa begränsade undantag från dessa kriterier utan att författarna till denna rapport för den skull anser att programvaran inte bör kunna benämnas öppen programvara. Öppen programvara är således programvara där rättighetshavaren till programvaran själv tillgängliggjort källkoden och sedan medgett en omfattande användning av programvaran till ett obegränsat antal personer. Valet av begreppet öppen programvara skall inte ses som ett försök att definiera en enskild aktivitet utan snarare ses som ett försök att hitta en övergripande etikett som kan rymma såväl "Free Software" som "Open Source" liksom andra licenslösningar med gemensamma drag.

4 Det offentligas nyttjande av öppen programvara

En myndighets nyttjande av öppen programvara kan indelas i tre grundläggande aktiviteter:

- användning
- vidareutveckling
- spridning.

Nedan i detta avsnitt kommer de tre ovannämnda aktiviteterna att beskrivas närmare. De frågor som

aktualiseras under respektive aktivitet behandlas sedan i de kommande avsnitten.

4.1 Typfall 1 – användning

En myndighet upphandlar/skaffar färdigutvecklad öppen programvara och använder den i verksamheten.

Användningen av en öppen programvara i bemärkelsen installation och körning av programmet förutsätter att myndigheten antingen skapat programmet inom myndigheten eller att myndigheten anskaffar programmet från någon.

För det fall att en myndighets anställda avser att skapa en programvara görs detta typiskt sett i någon form av internt projekt, vilket i så fall naturligtvis måste ligga inom ramen för myndighetens verksamhet såsom definierad i myndighetens instruktion. Att en myndighet fattar beslut om att utveckla en programvara kan antas vara ett för myndigheten viktigt beslut, inte minst med tanke på de kostnader som typiskt brukar vara förenade med utvecklingsprojekt på IT-området. För det fall att myndigheten fattar beslut om att skapa en programvara genom ett utvecklingsprojekt i vilket något annat än anställda skall utföra arbete kan projektet i sådana delar jämföras med en upphandling, då närmast av tjänster.

En myndighets anskaffning av programvara faller typiskt sett inom tillämpningsområdet för offentlig upphandling och kan enligt författarna till denna rapport som utgångspunkt betraktas som vilken annan upphandling som helst.

Eftersom datorprogram typiskt sett omfattas av upphovsrätt måste en myndighet liksom en annan användare ha tillförsäkrat sig nödvändiga rättigheter till programmet i fråga.

Själva användningen måste vidare vara förenlig med för myndigheten tillämplig lagstiftning och andra föreskrifter.⁵ Att användningen måste ske på ett sådant sätt att offentlighetsprincipen kan tillgodoses får anses grundläggande.

4.2 Typfall 2 – vidareutveckling

En myndighet förändrar och vidareutvecklar en öppen programvara.

En förändring av ett datorprogram aktualiserar frågor om detta är förenligt med tillämpliga villkor på vilket programmet tillhandahållits. Har myndighetens anställda skapat programmet så får den också vidareutveckla programmet.

4.3 Typfall 3 – spridning

En myndighet önskar sprida en öppen programvara.

En myndighet kan önska sprida en öppen programvara, till andra myndigheter eller till allmänheten. Även sådana aktiviteter aktualiserar rättighetsfrågor.

Mot bakgrund av de aktiviteter som här beskrivits förefaller det naturligt att vad gäller juridiska frågor börja med licensfrågan.⁶

⁵ Som exempel på föreskrift som inte närmare behandlas i denna rapport kan nämnas Arbetarskyddsstyrelsens (numera Arbetsmiljöverket) föreskrifter om arbete vid bildskärm (AFS 1998:5).

⁶ Det bör särskilt noteras att det uppdrag som resulterat i denna rapport inte innefattar att närmare granska licensfrågor. I stället hänvisas läsaren i dessa delar därför till rapporten ”Open source – Ur ett praktiskt juridiskt perspektiv”, se not 3.

5 Licensen är allt

”To copyleft a program, we first state that it is copyrighted; then we add distribution terms, which are a legal instrument that gives everyone the rights to use, modify, and redistribute the program’s code or any program derived from it but only if the distribution terms are unchanged.”⁷

I princip gäller att den som avser att använda ett datorprogram måste ha erhållit tillstånd från rättighetshavaren (upphovsmannen eller dennes rättförfärvare) då användning medför utnyttjande som annars faller inom den ensamrätt som genom lag (konventioner) tillfaller rättighetshavaren. I korthet innebär detta att den som skapar ett datorprogram, upphovsmannen, enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen) har upphovsrätt till datorprogrammet. Upphovsrätten innefattar ensamrätt att göra vissa i lagen angivna saker, framför allt rätt att framställa och sprida exemplar av datorprogrammet. Denna ensamrätt är föremål för reglering i avtal om licensiering av datorprogram.

För att förstå vad som är öppen programvara och klarlägga om viss programvara kan betraktas som sådan är det nödvändigt att se till licensvillkoren för programvaran i fråga. Genom att jämföra licensvillkoren för en programvara med någon annan programvara som allmänt betraktas som öppen programvara eller genom att jämföra med de villkor som tagits fram av organisationer såsom Free Software Foundation (”FSF”) kan en programvara klassificeras som öppen programvara. Organisationer som FSF har själva satt upp definitioner för vad de menar är öppen programvara.

⁷ ”What Is Copyleft?”, <http://www.fsf.org/copyleft/copyleft.html>.

Den antagligen mest spridda licensen för öppen programvara är ”GNU General Public License”. Den används för flertalet av FSFs programvaror och för alla andra program vars rättighetshavare använder sig av GNU General Public License (se bilaga 1).⁸ Andra belysande exempel på licensvillkor för öppen programvara är de licensvillkor som publiceras på OSIs webbplats. Ett exempel på licensvillkor som publicerats på OSIs webbplats är de som tillämpas för Apache (se bilaga 2). Apache är en av de mest använda programvarorna för webbservrar.⁹

Kopplingen av programvara till en viss licens, dvs en viss samling av villkor, görs typiskt genom att rättighetshavaren anger att en viss licens skall tillämpas. Hur detta görs liksom hur innehållet i denna licens skall ha kommit användaren till del är något som inte sällan är föremål för diskussion i samband med diskussion om vilka villkor som en användare av en programvara blivit bunden av.

Som huvudregel kan anges att den myndighet som anskaffar öppen programvara har att följa den licens som rättighetshavaren till datorprogrammet utfärdat, dvs angett skall tillämpas. Visserligen kan det säkerligen inte sällan diskuteras om sådana villkor kommit användaren – i detta fall en myndighet – tillgodo på ett sådant sätt att de utgör bindande avtalsvillkor. Allt förstås beroende hur och av vem sådan programvara anskaffats. Det är dock inte enbart en fråga om att en myndighet är bunden av det avtal den ingått, datorprogram skyddas nämligen som angivits ovan också av upphovsrätt. Upphovsrättsskyddet medför att myndigheten i vart fall måste kunna visa på en rätt att nyttja programmet ifråga och därav följer att myndigheten även måste kunna ange under vilka villkor användning får ske.

⁸ GNU General Public License finns som bilaga 1 till denna rapport. Licensen finns också på följande adress: <http://www.gnu.org/licenses/gpl.html>. En svensk icke-officiell översättning gjord av Mikael Pawlo finns på följande adress: <http://www.algonet.se/~mpawlo/gnugpl2.html>.

⁹ Statskontorets rapport Öppen programvara, s 12.

6 Upphovsrätt

6.1 Allmänna frågor

Identifikation av rättighetshavare. Upphovsrätten tillfaller upphovsmannen. Upphovsman är den som åstadkommit verket i fråga, i detta fall ett datorprogram.¹⁰ Det måste alltså vara fråga om en bestämd fysisk person. Det kan inte vara en abstrakt personkrets eller en juridisk person eller liknande. Beroende på hur många personer som är upphovsmän och licensgivare för en viss öppen programvara kan det uppstå en kedja av upphovsmän till en visst program. Det föreligger dock knappast en principskillnad mellan öppen programvara och annan programvara i det avseendet att många personer ligger bakom utvecklingen. En skillnaden ligger snarast i hur dessa personer varit organiserade. Öppen programvara är typiskt sett inte framtagen av en enhetlig organisation – i vanliga fall ett företag – som sedan licensierar ut denna i egenskap av rättighetshavare. Öppen programvara är i stället programvara som organiskt växt fram genom ett antal personers insatser och bidrag och där dessa personer licensierar ut sina respektive bidrag på identiska villkor. Det finns exempel på hur försök görs att samla alla rättigheter till en viss öppen programvara hos en organisation. Detta dock kanske framför allt för att underlätta möjligheterna att beivra eventuella överträdelser av licensvillkoren för programvaran i fråga.¹¹

Eftersom ansvaret för upphovsrättsintrång är strikt, i vart fall i den bemärkelsen att det skall utgå en skälig licensavgift för nyttjandet, bör en myndighet göra en riskbedömning också vad avser användning av öppen

¹⁰ Se SOU 1956:25, s 83 och prop 1960:17, s 50 f.

¹¹ Som exempel kan här nämnas att organisationen Free Software Foundation Europe har tagit fram ett rättighetsöverlåtelseavtal genom vilket det är möjligt för upphovsmän att överlåta sina rättigheter till organisationen, se <http://www.fsfeurope.org/projects/fla/fla.en.html> för vidare information.

programvara. Enligt författarna till denna rapport bör dock inte problemet att identifiera upphovsmännen överdrivas. Frågan är också i vilken mån detta medför någon skillnad mot programvara i allmänhet. Problemet kan formuleras som en fråga: vilket skydd har myndigheten om någon gör gällande att myndighetens användning av en viss programvara utgör intrång i annans upphovsrätt eller annan immateriell rättighet? Ett svar beror på (i) vem som är upphovsman/licensgivare samt (ii) vilket ansvar licensgivaren påtar sig i detta hänseende. Det ligger möjligtvis i licensens natur för öppen programvara att licensgivaren friskriver sig från ansvar för eventuella intrång i tredje mans rättigheter i form av upphovsrätt eller andra immateriella rättigheter. Detta särskilt då nyttjanderätten beviljas till en obegränsad och oidentifierad mängd användare över hela världen. Om en myndighet kan hitta en leverantör som genom avtal är villig att ansvara för dessa risker föreligger heller inte i sak någon skillnad mot annan programvara. I annat fall får myndigheten själv bära denna risk.

Nyttjanderättens innehåll. Som angetts ovan (se avsnitt 5) förutsätter användningen av ett datorprogram upphovsmannens medgivande och det närmare innehållet i ett sådant medgivande följer av innehållet i medgivandet, dvs i licensen. Det är för övrigt inte möjligt att godtrosvärva nyttjanderätten till ett datorprogram.

I den mån nödvändiga bestämmelser saknas i det individuella avtalet får avtalet fyllas ut. För den som då skall bedöma vad som är tillåtet i förhållande till en viss öppen programvara är det nödvändigt att utöver kunskap om aktuella licensvillkor ha kunskap om det bakomliggande juridiska regelverk i form av upphovsrätt som gäller för programvara i allmänhet.

Det ter sig naturligt att i första hand tillämpa de särskilda bestämmelserna i upphovsrättslagen om datorprogram (26 g–h §§ upphovsrättslagen). Dessa bestämmelser är utformade som inskränkningar i den ensamrätt upphovsmannen erhåller genom lagen. I

bestämmelserna slås bland annat fast att användaren av ett datorprogram har rätt att framställa sådana exemplar av programmet och göra sådana ändringar i programmet som är nödvändiga för att programmet skall kunna användas för dess avsedda ändamål. Bestämmelserna ger användaren också en rätt att framställa säkerhetsexemplar av programmet om detta är nödvändigt för den avsedda användningen av programmet. Vidare regleras användarens rätt att undersöka programmet närmare i dessa bestämmelser.¹² En del av dessa inskränkningar kan inte avtalas bort, avtalsvillkor som inskränker användarens rätt är ogiltiga, medan andra kan avtalas bort.

6.2 Rätt att förändra och vidareutveckla

Att ändra i och förändra ett datorprogram är en åtgärd som typiskt innebär en ändring i verket – datorprogrammet. Av upphovsrättslagen (28 §) följer att sådana förändringar erfordrar ett medgivande från upphovsmannen. Många licensavtal innehåller också uttryckliga förbud mot detta. Så är dock inte fallet med öppen programvara. Tvärtom ges en användare typiskt sett en vid sådan rätt, och mot bakgrund av den definition av öppen programvara som gjorts i denna rapport är det en förutsättning att en sådan rätt medgivits. Det gäller naturligtvis att i det enskilda fallet iakta de villkor som uppställs för att få göra förändringar, till exempel skyldighet att göra ändringar tillgängliga för andra.

När det görs vidareutveckling av en programvara aktualiserar detta en juridisk fråga hur en sådan vidareutveckling skall klassificeras. Om en sådan vidareutveckling är (i) enbart en ändring av det befintliga programmet, (ii) om vidareutvecklingen ger upphov till ett bearbetat verk eller (iii) om vidareutveckling är så omfattande att det är ett helt nytt självständigt verk.

¹² Se t ex Olsson, Henry, *Upphovsrättslagstiftningen – En kommentar*, 1996, s 178–187.

För att ett helt nytt verk skall skapas, dvs situation (iii), ställs typiskt sett höga krav i de fall ett verk skapats i anslutning till ett annat verk. Rent praktiskt kan det nog, vad gäller datorprogram, hävdas att detta förutsätter att den kod som använts inte härstammar från det tidigare programmet. Skulle det vara fallet att ett helt nytt verk skapas (och att detta i sig inte är i strid med något avtalsvillkor) är inte den som skapat ett nytt verk bunden av rättigheterna (och därav utflödande avtal) till det redan existerande verket. Det kan tänkas att en utökad användning av öppen programvara kommer att aktualisera frågan om när ett nytt självständigt verk skapas. För den här rapporten får det dock konstateras att så sällan kan antas vara fallet.

Om inte ett nytt självständigt verk skapas, dvs situation (i) eller (ii) är för handen, är den som förändrar eller vidareutvecklar bunden av att iaktta vad som gäller för det existerande verket. För att kunna göra någonting med bearbetningen i dess helhet krävs således att detta ryms inom en nyttjanderätt som ges av rättighetshavaren till det redan existerande verket.

Finns det ett särskilt behov av att precisera vad som är ett verk, en bearbetning eller ett nytt självständigt verk i förhållande till öppen programvara? Enligt författarna till denna rapport saknar dessa frågor specifik relevans för öppen programvara. Frågorna är således lika betydelsefulla för öppen programvara som för all annan programvara, liksom för många andra verkstyper. Naturligtvis behövs preciseringar men att påstå att detta är ett särskilt behov i ljuset av förekomsten av öppen programvara kan tyckas tveksamt.

Det är en annan sak att en myndighet som vidareutvecklar eller förändrar ett datorprogram måste säkerställa sina rättigheter till sådana ändringar i förhållande till anställda och konsulter som utför arbetet i fråga. Om annat inte avtalats särskilt övergår en anställds rättigheter till ett datorprogram som han eller hon utvecklat till arbetsgivaren, i detta fall myndigheten. Myndigheten har sedan att besluta om

nyttjande liksom vilka licensvillkor med anledning därav som skall uppställas för eventuellt nyttjande av annan än myndigheten själv. Vad gäller konsulter är frågan om vilken nyttjanderätt som tillkommer kund respektive konsult något mer komplicerad och skall inte avhandlas i denna rapport. Ett praktiskt, närmast självklart råd, är dock att inte låta konsulter eller andra utföra ändringar utan att rättigheterna till ändringar reglerats i avtal. Särskilt inte om avsikten är att göra konsultens arbete till öppen programvara. De frågeställningar som aktualiseras är knappast heller i detta fall särskilda för öppen programvara. Däremot kan det vara av intresse att närmare försöka identifiera vilka faktorer som påverkar övergång och upplåtelse av upphovsrätt i ljuset av att resultatet skall bli eller ingå i öppen programvara. Frågor av detta slag skall dock inte utvecklas i denna rapport eftersom de enligt författarna inte är specifika för öppen programvara.

6.3 Rätt att sprida eller skyldighet att sprida till allmänheten

Kännetecknande för öppen programvara är just frihet att sprida och tillgängliggöra datorprogrammet i vidare led. En myndighet som önskar sprida en öppen programvara till exempel till en annan myndighet kan enligt upphovsrätten göra det i den utsträckning som licensen för programmet i fråga medger.

Det bör göras åtskillnad mellan rätten att sprida och en eventuell skyldighet att sprida ett program vidare. Upphovsrätten föreskriver ingen skyldighet att vidare sprida ett program, men en sådan skyldighet kan föreskrivas i det enskilda licensavtalet. Som exempel kan nämnas att GPL föreskriver en skyldighet för licenstagare att tillämpa GPL för vidare distribution och det såväl för exakta kopior som för eventuella förändrade versioner av programvaran. Någon skyldighet att sprida kopior ålägger dock inte GPL utan endast en skyldighet att tillämpa GPL om så sker.

Sker ett utbyte mellan olika myndigheter av programvara som ursprungligen är licensierad av myndigheten från någon annan under exempelvis GPL kan myndigheten inte begränsa spridning och nyttjanderätt vad gäller vidareutveckling gjord av myndigheten till endast utvalda myndigheter. Sådan användning av programvaran är enligt villkoren ogiltig och medför enligt dessa automatiskt att användaren förlorar sina rättigheter enligt GPL. Om en användare förlorar sina rättigheter innebär detta att användaren inte längre har rätt att använda programmet. Det är en annan sak om myndigheten själv utvecklat en programprodukt och sedan tillgängliggjort denna under GPL. Ingenting förhindrar att myndigheten som rättighetshavare licensierar ut samma verk, datorprogrammet, till andra myndigheter under andra villkor, till exempel av myndigheten framtaget licensavtal.

6.4 Den ideella rätten – en särskild risk?

I 3 § första stycket upphovsrättslagen stadgas att då ett exemplar av ett verk framställs eller verket görs tillgängligt för allmänheten skall upphovsmannen anges i den omfattning och på det sätt som god sed kräver (namnangivelsesrätt). Av andra stycket följer att ett verk inte får ändras så att upphovsmannens litterära eller konstnärliga anseende eller egenart kränks. Verket får heller inte göras tillgängligt för allmänheten i sådan form eller i sådant sammanhang som är kränkande för upphovsmannen (respekträtt). Namnangivelsesrätten och respekträtten är upphovsmannens ideella rätt.

Den ideella rätten gäller för verk. Således gäller den ideella rätten även datorprogram som öppen programvara, eftersom dessa kan utgöra verk enligt upphovsrättslagen. Det har i olika sammanhang gjorts gällande att just förekomsten av ideell rätt skulle kunna medföra särskilda risker vid nyttjande av öppen programvara.

Namnangivelsesrätt. I och med att namnangivelse endast behöver ske i enlighet med ”god sed” möjliggör

detta att upphovsmannen inte alltid behöver anges. Enligt förarbetena krävs inte namngivelse när musik utförs i samband med gudstjänst eller på restaurang. Ett annat exempel är när tekniska hinder finns, som till exempel vid konstindustriella glasprodukter.¹³ I litteraturen har det framförts att i de fall det finns många upphovsmän räcker det oftast med att man anger dem som står för mer betydande insatser.¹⁴

I rättsfallet NJA 1996 s 354 uttalade Högsta domstolen att vid tolkningen av begreppet god sed bör till en början beaktas att upphovsrättslagen bygger på att det från allmän synpunkt är av vikt att det andliga skapandet och därmed upphovsmännens rätt till sina verk skyddas; inte minst gäller det i fråga om namngivelsesrätten. Denna har inte bara ett ideellt innehåll utan kan även ofta vara av ekonomisk betydelse för upphovsmannen genom att angivandet av hans namn spelar en stor roll för hans renommé.

Vad gäller datorprogram är det brukligt att upphovsmannen anges i själva programmet (till exempel i undermenyn ”Om” som ofta finns i menyn ”Hjälp”) och/eller i en medföljande textfil. Det är således brukligt att upphovsmannen anges. En sed behöver dock inte, enligt förarbetena, automatiskt vara god bara för att den finns.¹⁵

Det kan enligt författarna till denna rapport antas att det ovan beskrivna sättet att ange upphovsmannen till datorprogram utgör en sed som är god. Detta eftersom upphovsmannen anges och det sker på för datorprogram lämpligt sätt.

Om öppen programvara vidareutvecklas skall de ursprungliga upphovsmännen samt de som vidareutvecklat anges. Ovan har hänvisats till uttalanden i litteraturen om att det i de fall det finns många upphovsmän skulle räcka med att man endast anger dem som står för mer betydande insatser. Det är dock

¹³ SOU 1956:25, s 116.

¹⁴ Olsson, Henry, *Copyright*, 6 uppl, 1998, s 107.

¹⁵ Prop 1960:17, s 65.

tveksamt om detta uttalande över huvud taget är tillämpligt för öppen programvara, och det är knappast en riktig slutsats att någon som vidareutvecklat ett fritt program enbart skulle kunna ange sitt namn. Detta har att göra med den öppna programvarans egenart. Man kan nämligen på god grund hävda att namngivelsen utgör en mycket viktig del i dessa program. Detta eftersom någon ekonomisk ersättning typiskt inte erhålls för nyttjandet. Att erkännas som upphovsman kan då säkert antas vara särskilt betydelsefullt.

Sammanfattningsvis kan alltså sägas att upphovsmannens namn alltid bör anges vid spridning och vidareutveckling av program. Detta bör i sig inte medföra någon för offentlig förvaltning särskild risk eller ett särskilt problem. På sin höjd måste myndigheten göra en särskild bedömning att namngivelsesrätten tillgodoses.

Respekträtten. I förarbetena till upphovsrättslagen sägs att respekträtten innebär att upphovsmannen har skydd mot förfaranden som, även om de inte är menliga för hans anseende i andras ögon, innebär ett angrepp mot verkets integritet och kränker den känsla han som konstnär hyser för det verk han skapat. Dessa förfaranden kan vara av tre olika slag: ändringar i verket, ändringar i exemplar av verket och återgivande av verket i stötande sammanhang.¹⁶

Vid en bedömning om respekträtten kränkts skall man enligt förarbetena se saken från upphovsmannens synpunkt vad gäller ändringar. I övriga fall skall en objektiv bedömning göras.¹⁷

I förarbetena ges bland annat följande exempel på tillfällen då respekträtten har kränkts.

- Ett allvarligt skådespel ändras så att skådespelet i stället får en komedibetonad prägel.

¹⁶ Prop 1960:17, s 65.

¹⁷ Prop 1960:17, s 65.

- En betydande roman kortas ned till en underhaltig novell.
- Ett seriöst musikaliskt verk görs om till en revyvisa eller schlager eller framförs i jazztakt.
- En pacifistisk roman, som överflyttas till film, får därvid en nationalistisk innebörd.
- Ett allvarligt litterärt verk illustreras med anstötliga teckningar.

I NIR 1971 s 219 refereras ett rättsfall från Stockholms rådhusrätt där rätten fann att upphovsmannens ideella rätt hade kränkts. I rättsfallet hade den religiösa sången ”Denna Gud, Han är vår far” använts som ljudillustration till en samlagsliknande scen i Vilgot Sjömans film ”Jag är nyfiken – en film i gult”.

I NJA 1974 s 94 använde ett filmbolag ett antal affischer som dekoration på en vägg i en biografentré. Vid uppsättningen av affischerna klippte filmbolaget bort vissa delar av affischerna, bland annat logotyper med upphovsmannens namn. Bolaget placerade även bilder med pornografiska motiv på affischerna, vilka från början dock innehöll bilder på nakna kvinnor. Högsta domstolen kom fram till att upphovsmannens ideella rätt hade kränkts i och med att affischerna har beskurits samt att de hade anbringats utanför en biograf med en repertoar som var grovt pornografisk.

Respekträtten kan således kränkas på olika sätt. Kan det då finnas tillfällen då respekträtten kränks om (i) öppen programvara ändras, det vill säga vidareutvecklas eller (ii) öppen programvara används?

Om öppen programvara vidareutvecklas sker en ändring av programmet i fråga. Som nämnts ovan skall bedömningen av om respekträtten kränkts göras utifrån upphovsmannens synpunkt. Det är dock svårt att komma på mer praktiska exempel där den ideella rätten skulle kränkas vid en myndighets vidareutveckling av ett program.

Vad sedan gäller respekträtten och en myndighets användning av ett program kan följande anföras. För att

användning skall kunna anses vara kränkande krävs enligt 3 § andra stycket upphovsrättslagen bland annat att programmet görs tillgängligt för allmänheten. Kränkningen skall vidare, som nämnts ovan, i detta fall kunna konstateras vid en objektiv bedömning.

För det första är det tveksamt om en myndighets användning av ett program skulle innebära att programmet görs tillgängligt för allmänheten. För det andra leder den objektiva bedömningen till att användningen i sig mycket svårligen kan anses vara kränkande för upphovsmannen. Enligt denna rapport författare är det nämligen svårt att vid en objektiv bedömning hävda att upphovsmannen skulle kränkas av endast det faktum att programmet används.

Kravet på tillgängliggörande för allmänheten och det faktum att kränkningen skall värderas objektivt leder till att respekträtten mycket svårligen kan kränkas vid en myndighets användning av öppen programvara.

Sammanfattningsvis kan således sägas att det förefaller svårt att konstruera exempel där respekträtten skulle kränkas vid en myndighets användning eller vidareutveckling av öppen programvara inom ramen för det offentliga verksamhet.

Förfogande av ideell rätt med mera. Den ideella rätten kan normalt inte överlåtas. Däremot kan rätten efterges såvitt angår en till art och omfattning begränsad användning, vilket följer av 3 § tredje stycket upphovsrättslagen. Den ideella rätten kan således inte efterges generellt för all framtid.¹⁸ Detta innebär att oavsett lydelsen av ett licensavtal kommer upphovsmannen alltid att ha kvar den del av den ideella rätt som anses överstiga det område som kan efterges.

Enligt 40 a § upphovsrättslagen övergår, om annat inte har avtalats, dock upphovsrätten till ett datorprogram som skapats av en arbetstagare till arbetsgivaren. Av

¹⁸ Prop 1960:17, s 66–67 och Olsson, Henry, *Copyright*, 6 uppl, 1998, s 115–117.

förarbetena följer att denna övergång även omfattar den ideella rätten.¹⁹

En intressant fråga är vilken betydelse det har att upphovsmannen till ett program i licensen angett att programmet kan användas av vem som helst.

Det faktum att licensvillkoren tillåter att programmet används av vem som helst har kopplingar till den ideella rätten. Eftersom den ideella rätten inte kan efterges helt och hållet för all framtid kommer den del av den ideella rätt som inte anses kunna efterges alltid att kvarbli hos upphovsmannen. Det faktum att licensen tillåter att vem som helst använder programmet innebär dock att den del av den ideella rätt som fortfarande finns kvar hos upphovsmannen inte är speciellt stor.

Anledningen till att den ideella rätten inte kan efterges helt och hållet anges i förarbetena vara att upphovsmannen inte kan överblicka i vilka olika sammanhang verket kan komma att utnyttjas och att eftergiften därför kan få helt oberäkneliga följder för honom.²⁰

Av den ovan anförda motiveringen i förarbetena drar författarna till denna rapport slutsatsen att upphovsmannen kan efterge sin ideella rätt till den del han kan överblicka konsekvenserna av detta. Användningen och utvecklingen av öppen programvara är i stor utsträckning en rörelse vars grundidé är att programmen skall vara fria att användas av vem som helst. Av detta skäl måste en utvecklare ha klart för sig att om han släpper ett program under villkoren att det får användas av vem som helst måste denna person också ha förstått att det kan användas av just vem som helst.

Det ovan sagda leder till följande slutsats. Om upphovsmannen i licensen angett att vem som helst får använda programmet innebär detta i praktiken att

¹⁹ Prop 1992/93:48, s 117–118.

²⁰ Prop 1960:17, s 72.

upphovsmannen saknar möjlighet att med framgång hävda att hans ideella rätt skulle ha kränkts vid en myndighets användning av programmet.

Sammanfattningsvis kan sägas att den ideella rätten måste respekteras vid användning och vidareutveckling av öppen programvara. Den ideella rätten är i allmänhet dock väldigt begränsad vad gäller öppen programvara. Det som återstår av den ideella rätten är närmast endast namngivelsesrätten. Det är mycket svårt att i nuläget peka på något särskilt behov av regelförändring för att tillgodose ett behov för offentlig förvaltning eller andra användare av öppen programvara vad avser den ideella rätt som tillkommer upphovsmän enligt upphovsrättslagen.

6.5 Behöver upphovsrätten förändras?

I samband med diskussioner om öppen programvara framförs till och från påståenden om att det juridiska skyddet för datorprogram också bör förändras mot bakgrund av öppen programvara.²¹ Sådana argument kan ha sin grund i mer eller mindre tekniska aspekter på hur regler bör vara utformade för att fylla avsett ändamål eller rena politiska ställningstaganden. Författarna till denna rapport har dock inte kunnat identifiera något uppenbart behov utifrån en juridisk-teknisk utgångspunkt.

Naturligtvis kan det dock framföras en rad argument för olika inskränkningar i den ensamrätt som erhålls genom upphovsrätt. Ett exempel på sådana inskränkningar är att det skulle införas ett särskilt undantag för att källkod inte skall omfattas av upphovsrätt. Det kan vidare argumenteras för att upphovsrätten helt skall avskaffas. De politiska argument som härvid framförs bör inte avfärdas lika lite som de bör få stå oemotsagda.

²¹ För ett svenskt exempel se Pawlo, Mikael, ”200 kommentarer senare”, publicerat på [IDG.se](http://idg.se). Artikeln finns på följande adress: <http://articles.pawlo.com/idgse24.html>.

Det har dock inte varit syftet med denna rapport att närmare överväga frågan om upphovsrättens existens som sådan utan att identifiera frågeställningar om behov av förändringar med anledning av öppen programvara. Det kan konstateras att upphovsrätten tilldelar upphovsmannen en viss ensamrätt. Det är just denna ensamrätt som upphovsmannen kan använda sig av för att sprida programvara, också på det sätt som är typisk för öppen programvara. Hade denna ensamrätt inte funnits hade den som ville distribuera programvara på de villkor som diskuterats i denna rapport varit tvungen att enbart förlita sig på avtalskonstruktioner. Något som enligt författarna i alla fall framstår som ett sämre alternativ.

Sammanfattningsvis kan sägas att författarna till denna rapport inte lyckats att identifiera några områden där det skulle krävas förändringar av upphovsrätten med anledning av en myndighets användning av öppen programvara.

7 Något om patent

Patent erhålls, till skillnad från upphovsrätt, först efter att en ansökan om erhållande av patent godkänts av en myndighet, i Sverige Patent- och registreringsverket. Även om upphovsrätt är den främsta skyddsformen för datorprogram, kan det inte uteslutas att datorprogram eller användningen av ett visst datorprogram i ett visst sammanhang också kan omfattas av ett patent. Härvid bör det beaktas att vad som skyddas av patent kan variera från land till land, något som är tydligt inte minst vid en jämförelse mellan USA och EU.

Det är möjligt att den som skapar likaväl den som använder öppen programvara kan komma i konflikt med patenträttigheter om skapandet eller användningen faller inom ramen för en existerande patenträtt. Påpekas kan att det härvid inte finns någon skillnad mellan öppen programvara och annan programvara.

Det faktum att fler enskilda personer gemensamt bidrar till utvecklingen av en viss programvara skulle möjligtvis kunna föranleda en diskussion om detta ökar riskerna för intrång i patent. Författarna till denna rapport har dock inte fått fram någon information som pekar på att denna risk skulle vara större med öppen programvara än annan programvara.

8 Kort om offentlig upphandling

Offentlig upphandling skall genomföras med utnyttjande av de konkurrensmöjligheter som finns och även i övrigt genomföras affärsmässigt utan ovidkommande hänsyn (1 kap 4 § lagen (1992:1528) om offentlig upphandling; LOU). Bestämmelsen om affärsmässighet är placerad i lagens allmänna del och får anses tillämplig på samtliga åtgärder som vidtas i ett upphandlingsförfarande. De krav som ställs på leverantören, prövningen av anbud och annat som sker vid genomförandet skall genomsyras av affärsmässighet, proportionalitet, likabehandling och objektivitet.

Av 1 kap 16 § LOU följer att den tekniska beskrivningen av föremålet för upphandlingen inte får hänvisa till en särskild vara eller produkt på ett sådant sätt att vissa företag gynnas eller missgynnas. Den tekniska beskrivningen av föremålet för upphandlingen får vidare inte innebära uteslutning av leverantörer som visserligen inte tillverkar just den nämnda produkten men en produkt som fungerar på ett likvärdigt sätt. Det är följaktligen tillåtet för myndigheten att närmare beskriva det datorprogram som skall upphandlas så länge detta inte görs på ett alltför begränsande sätt. Är beskrivningen av ett datorprogram endast möjligt genom en hänvisning till ett visst fabrikat eller märke är sådan hänvisning ändå tillåten så länge den följs av orden ”eller likvärdig”.

Som argument för öppen programvara har framförts att den skulle vara ett sätt att begränsa inlåsnings effekter, dvs begränsa de effekter som verkar till att hålla kvar en

kund vid en viss produkt. Argumenten härför skulle vara att vid användning av öppen programvara får myndigheter tillgång till programvara som ger myndigheten en vidare rätt att ändra och distribuera programkoden och därigenom kan beroendet till en leverantör minskas. Detta i den mån som fler leverantörer tillhandahåller tjänster avseende programvaran i fråga. Det bör dock noteras att inlåsningsproblematiken sammanhänger med hur beroende en myndighet blir av de konsulter som arbetar med den öppna programvaran i fråga. Myndigheter är dessutom precis som andra användare av programvara begränsade av att eventuell ny programvara måste kunna integreras med befintlig programvara som används. Naturligtvis kan kostnaden påverkas av tillgång till källkod, ändringsrätt med egen personal kontra inhyrda konsulter och dylikt men ytterst är det just sådana aspekter som skall beaktas i varje upphandling.

Valet mellan öppen programvara i förhållande till annan programvara kan i sig inte besvaras med allmänna slutsatser om innehållet i LOU utan är enligt författarna till denna rapport snarast en fråga om utförande av en korrekt upphandling under LOU. Det är en annan sak att de som utför offentlig upphandling av programvara under LOU bör vara uppmärksamma på att utformningen av krav kan påverka möjligheterna för en leverantör att tillhandahålla öppen programvara liksom det kan påverka möjligheterna att tillhandahålla annan programvara.

9 Offentlighet och IT-säkerhet

9.1 Offentlighet och sekretess

Offentlighetsprincipen. Utgångspunkten är att allmänna handlingar är offentliga och att de således är föremål för insynsrätt (2 kap tryckfrihetsförordningen; TF). Undantag från detta regleras i sekretesslagen (1980:100). En handling är allmän om den förvaras hos en myndighet och är inkommen eller upprättad hos

myndigheten. Varje svensk medborgare skall vidare som huvudregel ha rätt att ta del av allmänna handlingar.

Datorprogram räknas som handlingar enligt 2 kap 3 § TF.²² Datorprogram som finns hos en myndighet är således som huvudregel föremål för insynsrätt enligt TF. För att ett datorprogram skall anses vara förvarad hos en myndighet krävs att programmet är tillgängligt för myndigheten med rutinbetonade åtgärder och att myndigheten med tekniska hjälpmedel som myndigheten själv utnyttjar kan komma åt datorprogrammet. Bestämmelsen syftar till att allmänheten skall kunna ta del av information i samma omfattning som myndigheten själv.

Författarna till denna rapport anser att ett datorprogram som används och därigenom förvaras av en myndighet i de flesta fall bör vara tillgängligt för myndigheten med rutinbetonade åtgärder. Således är en myndighets datorprogram typiskt sett att räkna som allmänna handlingar.

Av 2 kap 13 § TF följer att en myndighet inte är skyldig att i större utsträckning än vad som följer av lag lämna ut en upptagning för automatiserad behandling i annan form än utskrift. Om myndigheten bedömer det lämpligt kan den dock utan hinder av TF lämna ut handlingen på elektronisk väg. Andra bestämmelser, till exempel 7 kap 16 § sekretesslagen, kan dock hindra ett sådant utlämnande.

Ordalydelsen i 2 kap 13 § TF har nyligen ändrats. I förarbetena till denna ändring sägs att regeringen avser att återkomma till frågan om hur en reglering av en skyldighet att lämna ut allmänna handlingar i elektronisk form skall utformas.²³ Såvitt författarna till denna rapport känner till finns det i dag inte någon lagregel som uttryckligen stadgar en rättighet att erhålla allmänna handlingar i elektronisk form.

²² Se även prop 1975/76:160, s 120 f och RÅ 1992 not 425.

²³ Prop 2001/02:70, s 34.

Således finns det i dag ingen skyldighet för en myndighet att lämna ut en allmän handling i elektronisk form.

Det faktum att en myndighet inte är skyldig att lämna ut handlingar i annan form än utskrift leder till följande. Om en myndighet endast använder traditionell programvara är det således svårt att med offentlighetsprincipens hjälp få ut en användbar kopia av ett datorprogram.

Om en myndighet i stället använder sig av öppen programvara blir situationen en annan. Detta har att göra med det faktum att källkoden typiskt sett finns tillgänglig för öppen programvara. En person kan således med stöd av TF begära ut en handling varifrån källkoden till ett program återfinns. Om en person har tillgång till källkoden till ett program kan personen i fråga själv göra en fungerande kopia av datorprogrammet.

Det bör dock framhållas att det i de flesta fall endast är intressant att begära ut en kopia av en myndighets öppna programvara i de fall att myndigheten själv vidareutvecklat ett program. Om myndigheten endast använder öppen programvara som någon annan utvecklat finns källkoden sannolikt redan allmänt tillgänglig på annan plats, till exempel på Internet.

Offentlighetsprincipen och upphovsrätten. Offentlighetsprincipen har företräde framför upphovsrätten, vilket innebär att allmänna handlingar skall tillhandahållas oavsett upphovsrätt (2 kap TF och 26 b § upphovsrättslagen). Upphovsrätten går dock inte förlorad av den anledningen att någon begär ut en handling med stöd av TF. Den som fått en kopia av en allmän handling måste nämligen respektera den upphovsrätt som kan finnas till handlingen i fråga. Detta gäller även om det är ett datorprogram som lämnas ut med stöd av TF.

Sekretess med mera. Datorprogram kan precis som andra handlingar, om stöd finns i sekretesslagen, vara

föremål för sekretess. I sekretesslagen föreskrivs sekretess för bland annat uppgift som lämnar eller kan bidra till upplysning om säkerhets- eller bevakningsåtgärd med avseende på behörighet att få tillgång till datorprogram om det kan antas att syftet med åtgärden motverkas om uppgiften röjs (5 kap 2 § sekretesslagen). Vidare kan nämnas att sekretess gäller hos myndighet för uppgift om affärs- eller driftförhållanden för enskild som har trätt i affärsförbindelse med myndigheten, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs (8 kap 10 § sekretesslagen).

Sekretesslagens bestämmelser om god offentlighetsstruktur bör beaktas särskilt vid införande av öppen programvara i offentlig förvaltning, liksom som för annan programvara. Myndighet som i sin verksamhet använder automatisk databehandling skall ordna denna med beaktande av den i tryckfrihetsförordningen stadgade rätten att ta del av allmänna handlingar.

Sammanfattningsvis kan sägas att datorprogramvara, även öppen sådan, är föremål för en insynsrätt enligt TF. Det föreligger vidare i dag ingen skyldighet att lämna ut allmänna handlingar i annan form än utskrift. Det är troligt att det är mer intressant att begära ut kopior av öppen programvara än annan programvara eftersom myndigheten har tillgång till källkoden till den öppna programvaran.

9.2 Något om krav på IT-säkerhet

Det är enligt författarnas erfarenhet ovanligt med rättsregler som uttryckligen avhandlar IT-säkerhet. Som exempel kan dock nämnas personuppgiftslagens (1998:204) (PuL) krav på den personuppgiftsansvarige att vidta lämpliga tekniska åtgärder för att skydda personuppgifter som behandlas (31 § PuL).²⁴ Indirekt

²⁴ ”Säkerhet för personuppgifter”, Datainspektionens allmänna råd, 1999. Skriften finns på följande adress: http://www.datainspektionen.se/PDF-filer/allmanna_rad/sakerhet.pdf.

kan rättsregler uppställa krav på IT-säkerhet liksom förutsätta en viss IT-säkerhet för att de skall kunna tillämpas. Naturligtvis måste dessa regler beaktas också med avseende på användning av öppen programvara, i den mån de är tillämpliga, men några för öppen programvara särskilt juridiskt krav med avseende på IT-säkerhet har inte författarna till denna rapport kunnat identifiera.

10 Avtal om öppen programvara

10.1 Bakgrund – ideologisk och ekonomisk kontext

”Free software is a matter of the users’ freedom to run, copy, distribute, study, change and improve the software.”²⁵

Öppen programvara som fenomen är ett resultat av bland annat en protest mot vad som uppfattas som en ideologiskt felaktig och en ekonomiskt motiverad önskan att skydda datorprogram och den rådande skyddsstrukturen som möjliggör detta, främst i form av upphovsrätt. I tillägg till sådana ideologiska motiv finns mer praktiska motiv. Genom att sprida källkoden till ett datorprogram och uppmana till användning, ändring och vidareutveckling är uppfattningen att fler personer driver utvecklingen av ett program framåt med större hastighet och med bättre resultat än en ensam utvecklare. Det är således ett ekonomiskt effektivt sätt att utveckla program.²⁶ Den användare som bidrar med sin kunskap för att åstadkomma en bättre programvara får igen detta genom att en sådan användare får glädje av också andras bidrag. Detta är något som rimligtvis inte heller skall motverkas av rättsliga risker, till exempel i form av rättstvister om upphovsrättsintrång

²⁵ The Free Software Definition, <http://www.gnu.org/philosophy/free-sw.html>.

²⁶ Se bland annat Engström, Christian, ”Ångrar sig Linus Torvalds?”, 2003-02-07, [IDG.se](http://www.idg.se). Artikeln kan hämtas på följande adress:http://www.idg.se/ArticlePages/200302/07/20030207113213_IDG.se171/20030207113213_IDG.se171.dbp.asp

eller skadeståndsansvar för spridda resultat. Det finns ytterligare argument och motiv för öppen programvara, till exempel ära och erkännande från andra människor.

Rent ekonomiska motiv, argument liksom affärsmodeller förs också fram som argument för öppen programvara. Dessa bygger i korthet på att affärer kan genereras genom olika tilläggstjänster snarare än genom avgifter för själva användningen.

Denna rapport syftar inte till att beskriva fenomenet öppen programvara i någon detalj men författarna menar att den ideologiska och ekonomiska kontexten bör beaktas, inte minst i samband med juridiska analyser av hur öppen programvara sprids och önskemålen om hur den skall kunna spridas.

10.2 Avtal eller ensidig utfästelse/avsiktsförklaring

Då öppen programvara sprids till en obegränsad krets med rätt att mångfaldigas och spridas vidare, till exempel genom att göras tillgänglig för nedladdning på Internet, kan konstruktionen avtal framstå som något konstlad. Frågan är om det inte i dessa situationer framstår som mer naturligt att betrakta upphovsmannens agerande som en handling (att göra det exemplar tillgängligt) kombinerat med en ensidig utfästelse, en avsiktsförklaring. Det som talar mot en ensidig utfästelse är att det i licenserna ofta även finns förpliktelser för användaren.

En distinktion är emellertid nödvändig från juridisk utgångspunkt endast om distinktionen leder till olika rättsliga resultat. Författarna till denna rapport har inte kunnat se att de olika synsätten skulle leda till olika resultat. Vid denna rapport utarbetning har licensen dock antagits utgöra ett avtal.

10.3 Bindande avtalsvillkor?

En osäkerhet som kan skönjas är osäkerhet kring om de licensvillkor som det ofta hänvisas till på olika sätt är bindande för användaren. Det är då samma osäkerhet som ofta framförs avseende programvara i allmänhet och framför allt berör företeelser som "shrink wrap"²⁷ och "click wrap". Frågan är om villkor kommit användaren till del på ett sådant sätt att de utgör avtalsinnehåll. Dock bör enligt författarna till denna rapport krävas att den som tänker ifrågasätta licensvillkoren till en programvara rimligtvis kan ange vad som skall gälla i stället för de licensvillkor som ifrågasätts samtidigt som det påstås att det finns en nyttjanderätt. Detta särskilt om denne även fortsättningsvis tänkt nyttja programvaran i fråga. En programvara kan således inte nyttjas utan någon licens från rättighetshavaren. Själva innehållet i licensen är dels en fråga om vilka villkor som ingår i licensen, dels en tolkningsfråga av dessa i licensen ingående villkor. Som för annan programvara gäller som huvudregel att den som anskaffar och använder öppen programvara har att följa den licens som rättighetshavaren till datorprogrammet utfärdat. Dessa frågor skall dock inte avhandlas i denna rapport då de får anses ligga utanför det givna uppdraget.²⁸ Inte desto mindre är det kanske den fråga som användare av öppen programvara i allmänhet oftast känner osäkerhet kring, nämligen vilka licensvillkor som användaren är bunden av.

10.4 Friskrivningsklausuler

Licensvillkor för öppen programvara innehåller mycket långtgående friskrivningsklausuler, dvs villkor som avser att undanta upphovsmännen från allt ansvar i

²⁷ Med "shrink wrap" och "click wrap" menas avtalskonstruktioner där bundenhet påstås uppstå när man bryter upp en förpackning respektive klickar på en knapp.

²⁸ För frågor kring licensiering hänvisas till rapporten "Open source – Ur ett praktiskt juridiskt perspektiv", se not 3.

händelse av att något inte fungerar som det skall. General Public License, GPL²⁹, den kanske mest spridda open source-licensen avslutas exempelvis med följande friskrivning. "BECAUSE THE PROGRAM IS LICENSED FREE OF CHARGE, THERE IS NO WARRANTY FOR THE PROGRAM, TO THE EXTENT PERMITTED BY APPLICABLE LAW [...]" Generella friskrivningar är vanliga på programvaruområdet, även vad avser annan programvara än öppen programvara. Viktiga faktorer vid en bedömning av friskrivningar avseende öppen programvara måste vara att programvaran tillhandahålls utan licensavgift liksom till en större obegränsad krets.³⁰

Reglering av ansvaret om programvaran används. Upphovsmän som sprider sin programvara som öppen programvara vill naturligtvis att deras program skall användas, men vill knappast ha ett juridiskt ansvar om något går fel. Vidare kan, något förenklat, fel delas upp i två kategorier, rättsliga och faktiska fel.

Rättsliga fel. Ansvaret för rättsliga fel avser situationer då en person utanför avtalsförhållandet gör gällande att kundens användning av programvaran innebär intrång eller överträdelse av en rätt som tillkommer denne utomstående. Ansvarsbegränsningar i detta hänseende kan dels ta sikte på att begränsa ansvaret till intrång inom ett visst geografiskt område, till exempel Sverige, dels att begränsa de krav som kunden kan göra gällande mot leverantören om rättsligt fel görs gällande. Ett exempel är att leverantörens enda ansvar skall vara att, om möjligt, byta ut programvaran. Det är svårt att tänka sig att den som väljer att låta sprida sitt verk, till exempel över Internet, till ett okänt antal användare

²⁹ GNU General Public License finns som bilaga 1 till denna rapport. Licensen finns också på följande adress: <http://www.gnu.org/licenses/gpl.html>. En svensk icke-officiell översättning gjord av Mikael Pawlo finns på följande adress: <http://www.algonet.se/~mpawlo/gnugpl2.html>.

³⁰ Olsen, Lena, "Gratiserbjudanden & IT", Det IT-rättsliga observatoriet, Observatorierapport 43/2001. Rapporten finns också på följande adress: <http://www.itkommissionen.se/doc/98.html>.

skall kunna hållas ansvarig av sådana användare så länge inte intrång skett uppsåtligen. Samtidigt torde den traditionella synen på ansvar för rättsliga fel vara sträng.

Faktiska fel. Ansvaret för faktiska fel är mer konkret och avser här fel som kan uppstå i själva programvaran. För att avgöra om ett fel är ett fel i juridisk mening är utgångspunkten vad som anges i avtalet. Ofta slår licensavtal fast att fel endast är avvikelser från den tekniska specifikationen för programvaran och inget annat. Om då programvaran inte fungerar i en situation som inte behandlas i den tekniska specifikationen utgör inte detta något fel. Således ligger det i sådana fall på licenstagaren, användaren, att i förväg göra klart för sig om programmet faktiskt fungerar så som tänkt i den aktuella tekniska miljön.

Sammanfattningsvis kan sägas att det är svårt för en användare av öppen programvara att hävda fel. Detta hänger samman med att det i licensen finns en långtgående friskrivning samt att ett felansvar rent generellt måste anses vara svagt för gratisprodukter.

11 Rättegång om öppen programvara

Om användning av öppen programvara skall ifrågasättas vid domstol måste den som gör gällande att intrång begåtts kunna styrka sin rätt som upphovsman eller rättighetshavare. Utöver behovet av att kunna styrka sin talerätt finns behov av att kunna bevisa vad som utgör originalverket, dvs det verk i vilket intrång påstås. Inom kommersiella programvaruföretag finns processer för att dokumentera och säkerställa vad som producerats, av vem och när. Den myndighet som överväger att använda sig av en öppen programvara bör rimligtvis kunna ställa frågor med avseende på dessa frågor också till en licensgivare avseende en öppen programvara på samma sätt som det är möjligt med annan programvara. För det fall att myndigheten själv överväger att skapa eller vidareutveckla öppen programvara inställer sig frågan om hur myndigheten

skall agera som rättighetshavare. En sådan analys bör rimligen göras i ljuset av myndighetens instruktion. Det kan vara intressant för en myndighet att ta ställning till frågor som vad som händer om myndigheten inte iakttar licensvillkor liksom vad en myndighet skall göra om denna spridit en öppen programvara och den får kännedom om att angivna licensvillkor inte iakttas.

12 Något om European Public Sector License

I juni 2002 kom det en rapport från EU-kommissionen om utbyte av programvara mellan myndigheter inom EU, framtagen som ett resultat av det så kallade POSS-projektet.³¹ Projektet behandlar frågan om att myndigheter går samman och delar och utbyter programvara med varandra. Den programvara som en förvaltning bidragit med eller som utvecklas i samarbetet, sprids sedan till licenstagare inom den offentliga sektorn i Europa. I rapporten föreslås en licens kallad European Public Sector License, EPSL, som begränsar antalet användare till myndigheter inom Europa. En sådan begränsning av kretsen användare skulle stå i strid med den definition som i denna rapport valts för öppen programvara. En sådan lösning är inte i sig dock juridiskt otillåten utan skulle rent mycket väl rent juridisk kunna lanseras, under förutsättning att sådana licensvillkor inte kommer i konflikt med andra regelverk såsom konkurrensrätt.³²

Har myndigheten själv utvecklat programvara föreligger inga hinder att bidra med källkod från sådan programvara till ett dylikt projekt. Har myndigheten licensierat programvaran som utvecklats under exempelvis GPL uppstår emellertid problem. Det är nämligen inte tillåtet att begränsa antalet licenstagare

³¹ Schmitz, Patrice-Emmanuel & Castiaux, Sébastien, "Pooling Open Source Software. An IDA Feasibility Study Interchange of Data between Administrations". Rapporten finns på följande adress: <http://europa.eu.int/ISPO/ida/export/files/en/1115.pdf>.

³² "Pooling Open Source Software. An IDA Feasibility Study Interchange of Data between Administrations", s 64.

till myndigheter i EU eftersom man vid distribuering, enligt GPL, inte får förhindra någon person, grupp av personer eller någon särskild bransch från att använda programmet.³³ Vill myndigheten sprida programvaran vidare måste villkoren i GPL följas.

13 Det offentligas användning av öppen programvara – en sammanfattning

Det finns inga regler som särskilt reglerar användande av öppen programvara i offentlig förvaltning; de regler som bör beaktas är desamma när det gäller datorprogram i allmänhet. De frågor som uppmärksammas i denna rapport är i korthet:

- Öppen programvara kännetecknas av att:
 - användningen får ske utan avgift
 - programvaran får spridas vidare av var och en
 - programvaran får ändras och vidareutvecklas av var och en.
- De närmare villkoren för användning, spridning och vidareutveckling regleras i det enskilda programmets licensvillkor.
- Den ideella rätten utgör ingen särskild risk vid användning, spridning eller vidareutveckling av öppen programvara. Namngivelsesrätten bör dock respekteras.
- Författarna till denna rapport kan inte se att upphovsrätten skulle behöva förändras med anledning av en myndighets användning av öppen programvara.
- När kraven för offentlig upphandling bestäms bör myndigheten tänka på att utformningen av dessa kan leda till att öppen programvara eller även annan

³³ Detta följer av GPL-licensens grundtanke om att programmet får kopieras fritt (avsnitt 1 och 3 i GPL) och att programmet inte får distribueras under andra villkor än de som anges i GPL (avsnitt 4 och 6 i GPL). Jämför också med avsnitt 5 och 6 i The Open Source Definition, <http://opensource.org/docs/definition.php>.

ÖPPEN PROGRAMVARA I OFFENTLIG FÖRVALTNING
– EN JURIDISK INBLICK

programvara utestängs. Detta har att göra med den öppna programvarans egenartade licensvillkor.

- Datorprogram kan begäras ut med stöd av offentlighetsprincipen. Detta gäller även öppen programvara.
- Licensvillkoren till öppen programvara innehåller typiskt sett långtgående ansvarsfriskrivningar.

Bilaga 1

GNU GENERAL PUBLIC LICENSE³⁴
Version 2, June 1991

Copyright (C) 1989, 1991 Free Software Foundation, Inc.
59 Temple Place - Suite 330, Boston, MA 02111-1307, USA

Everyone is permitted to copy and distribute verbatim copies of this license document, but changing it is not allowed.

Preamble

The licenses for most software are designed to take away your freedom to share and change it. By contrast, the GNU General Public License is intended to guarantee your freedom to share and change free software - to make sure the software is free for all its users. This General Public License applies to most of the Free Software Foundation's software and to any other program whose authors commit to using it. (Some other Free Software Foundation software is covered by the GNU Library General Public License instead.) You can apply it to your programs, too.

When we speak of free software, we are referring to freedom, not price. Our General Public Licenses are designed to make sure that you have the freedom to distribute copies of free software (and charge for this service if you wish), that you receive source code or can get it if you want it, that you can change the software or use pieces of it in new free programs; and that you know you can do these things.

To protect your rights, we need to make restrictions that forbid anyone to deny you these rights or to ask you to surrender the rights. These restrictions translate to certain responsibilities for you if you distribute copies of the software, or if you modify it.

For example, if you distribute copies of such a program, whether gratis or for a fee, you must give the recipients all the rights that you have. You must make sure that they, too, receive or can get the source code. And you must show them these terms so they know their rights.

We protect your rights with two steps: (1) copyright the software, and (2) offer you this license which gives you legal permission to copy, distribute and/or modify the software.

Also, for each author's protection and ours, we want to make certain that everyone understands that there is no warranty for this free software. If the software is modified by someone else and passed on, we want its recipients to know that what they have is not the original, so

³⁴ Licensen är kopierad från
<http://www.gnu.org/licenses/gpl.htm>.

ÖPPEN PROGRAMVARA I OFFENTLIG FÖRVALTNING
– EN JURIDISK INBLICK

that any problems introduced by others will not reflect on the original authors' reputations.

Finally, any free program is threatened constantly by software patents. We wish to avoid the danger that redistributors of a free program will individually obtain patent licenses, in effect making the program proprietary. To prevent this, we have made it clear that any patent must be licensed for everyone's free use or not licensed at all.

The precise terms and conditions for copying, distribution and modification follow.

TERMS AND CONDITIONS FOR COPYING, DISTRIBUTION AND MODIFICATION

0. This License applies to any program or other work which contains a notice placed by the copyright holder saying it may be distributed under the terms of this General Public License. The "Program", below, refers to any such program or work, and a "work based on the Program" means either the Program or any derivative work under copyright law: that is to say, a work containing the Program or a portion of it, either verbatim or with modifications and/or translated into another language. (Hereinafter, translation is included without limitation in the term "modification".) Each licensee is addressed as "you".

Activities other than copying, distribution and modification are not covered by this License; they are outside its scope. The act of running the Program is not restricted, and the output from the Program is covered only if its contents constitute a work based on the Program (independent of having been made by running the Program). Whether that is true depends on what the Program does.

1. You may copy and distribute verbatim copies of the Program's source code as you receive it, in any medium, provided that you conspicuously and appropriately publish on each copy an appropriate copyright notice and disclaimer of warranty; keep intact all the notices that refer to this License and to the absence of any warranty; and give any other recipients of the Program a copy of this License along with the Program.

You may charge a fee for the physical act of transferring a copy, and you may at your option offer warranty protection in exchange for a fee.

2. You may modify your copy or copies of the Program or any portion of it, thus forming a work based on the Program, and copy and distribute such modifications or work under the terms of Section 1 above, provided that you also meet all of these conditions:

a) You must cause the modified files to carry prominent notices stating that you changed the files and the date of any change.

b) You must cause any work that you distribute or publish, that in whole or in part contains or is derived from the Program or any part

ÖPPEN PROGRAMVARA I OFFENTLIG FÖRVALTNING
– EN JURIDISK INBLICK

thereof, to be licensed as a whole at no charge to all third parties under the terms of this License.

c) If the modified program normally reads commands interactively when run, you must cause it, when started running for such interactive use in the most ordinary way, to print or display an announcement including an appropriate copyright notice and a notice that there is no warranty (or else, saying that you provide a warranty) and that users may redistribute the program under these conditions, and telling the user how to view a copy of this License. (Exception: if the Program itself is interactive but does not normally print such an announcement, your work based on the Program is not required to print an announcement.)

These requirements apply to the modified work as a whole. If identifiable sections of that work are not derived from the Program, and can be reasonably considered independent and separate works in themselves, then this License, and its terms, do not apply to those sections when you distribute them as separate works. But when you distribute the same sections as part of a whole which is a work based on the Program, the distribution of the whole must be on the terms of this License, whose permissions for other licensees extend to the entire whole, and thus to each and every part regardless of who wrote it.

Thus, it is not the intent of this section to claim rights or contest your rights to work written entirely by you; rather, the intent is to exercise the right to control the distribution of derivative or collective works based on the Program.

In addition, mere aggregation of another work not based on the Program with the Program (or with a work based on the Program) on a volume of a storage or distribution medium does not bring the other work under the scope of this License.

3. You may copy and distribute the Program (or a work based on it, under Section 2) in object code or executable form under the terms of Sections 1 and 2 above provided that you also do one of the following:

a) Accompany it with the complete corresponding machine-readable source code, which must be distributed under the terms of Sections 1 and 2 above on a medium customarily used for software interchange; or,

b) Accompany it with a written offer, valid for at least three years, to give any third party, for a charge no more than your cost of physically performing source distribution, a complete machine-readable copy of the corresponding source code, to be distributed under the terms of Sections 1 and 2 above on a medium customarily used for software interchange; or,

c) Accompany it with the information you received as to the offer to distribute corresponding source code. (This alternative is allowed only for noncommercial distribution and only if you received the program in object code or executable form with such an offer, in accord with Subsection b above.)

The source code for a work means the preferred form of the work for making modifications to it. For an executable work, complete source

ÖPPEN PROGRAMVARA I OFFENTLIG FÖRVALTNING
– EN JURIDISK INBLICK

code means all the source code for all modules it contains, plus any associated interface definition files, plus the scripts used to control compilation and installation of the executable. However, as a special exception, the source code distributed need not include anything that is normally distributed (in either source or binary form) with the major components (compiler, kernel, and so on) of the operating system on which the executable runs, unless that component itself accompanies the executable.

If distribution of executable or object code is made by offering access to copy from a designated place, then offering equivalent access to copy the source code from the same place counts as distribution of the source code, even though third parties are not compelled to copy the source along with the object code.

4. You may not copy, modify, sublicense, or distribute the Program except as expressly provided under this License. Any attempt otherwise to copy, modify, sublicense or distribute the Program is void, and will automatically terminate your rights under this License. However, parties who have received copies, or rights, from you under this License will not have their licenses terminated so long as such parties remain in full compliance.

5. You are not required to accept this License, since you have not signed it. However, nothing else grants you permission to modify or distribute the Program or its derivative works. These actions are prohibited by law if you do not accept this License. Therefore, by modifying or distributing the Program (or any work based on the Program), you indicate your acceptance of this License to do so, and all its terms and conditions for copying, distributing or modifying the Program or works based on it.

6. Each time you redistribute the Program (or any work based on the Program), the recipient automatically receives a license from the original licensor to copy, distribute or modify the Program subject to these terms and conditions. You may not impose any further restrictions on the recipients' exercise of the rights granted herein. You are not responsible for enforcing compliance by third parties to this License.

7. If, as a consequence of a court judgment or allegation of patent infringement or for any other reason (not limited to patent issues), conditions are imposed on you (whether by court order, agreement or otherwise) that contradict the conditions of this License, they do not excuse you from the conditions of this License. If you cannot distribute so as to satisfy simultaneously your obligations under this License and any other pertinent obligations, then as a consequence you may not distribute the Program at all. For example, if a patent license would not permit royalty-free redistribution of the Program by all those who receive copies directly or indirectly through you, then the only way you could satisfy both it and this License would be to refrain entirely from distribution of the Program.

If any portion of this section is held invalid or unenforceable under any particular circumstance, the balance of the section is intended to apply and the section as a whole is intended to apply in other circumstances.

ÖPPEN PROGRAMVARA I OFFENTLIG FÖRVALTNING
– EN JURIDISK INBLICK

It is not the purpose of this section to induce you to infringe any patents or other property right claims or to contest validity of any such claims; this section has the sole purpose of protecting the integrity of the free software distribution system, which is implemented by public license practices. Many people have made generous contributions to the wide range of software distributed through that system in reliance on consistent application of that system; it is up to the author/donor to decide if he or she is willing to distribute software through any other system and a licensee cannot impose that choice.

This section is intended to make thoroughly clear what is believed to be a consequence of the rest of this License.

8. If the distribution and/or use of the Program is restricted in certain countries either by patents or by copyrighted interfaces, the original copyright holder who places the Program under this License may add an explicit geographical distribution limitation excluding those countries, so that distribution is permitted only in or among countries not thus excluded. In such case, this License incorporates the limitation as if written in the body of this License.

9. The Free Software Foundation may publish revised and/or new versions of the General Public License from time to time. Such new versions will be similar in spirit to the present version, but may differ in detail to address new problems or concerns.

Each version is given a distinguishing version number. If the Program specifies a version number of this License which applies to it and “any later version”, you have the option of following the terms and conditions either of that version or of any later version published by the Free Software Foundation. If the Program does not specify a version number of this License, you may choose any version ever published by the Free Software Foundation.

10. If you wish to incorporate parts of the Program into other free programs whose distribution conditions are different, write to the author to ask for permission. For software which is copyrighted by the Free Software Foundation, write to the Free Software Foundation; we sometimes make exceptions for this. Our decision will be guided by the two goals of preserving the free status of all derivatives of our free software and of promoting the sharing and reuse of software generally.

NO WARRANTY

11. BECAUSE THE PROGRAM IS LICENSED FREE OF CHARGE, THERE IS NO WARRANTY FOR THE PROGRAM, TO THE EXTENT PERMITTED BY APPLICABLE LAW. EXCEPT WHEN OTHERWISE STATED IN WRITING THE COPYRIGHT HOLDERS AND/OR OTHER PARTIES PROVIDE THE PROGRAM “AS IS” WITHOUT WARRANTY OF ANY KIND, EITHER EXPRESSED OR IMPLIED, INCLUDING, BUT NOT LIMITED TO, THE IMPLIED WARRANTIES OF MERCHANTABILITY AND FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE. THE ENTIRE RISK AS TO THE QUALITY AND PERFORMANCE OF THE PROGRAM IS WITH YOU. SHOULD THE

ÖPPEN PROGRAMVARA I OFFENTLIG FÖRVALTNING
– EN JURIDISK INBLICK

PROGRAM PROVE DEFECTIVE, YOU ASSUME THE COST OF ALL NECESSARY SERVICING, REPAIR OR CORRECTION.

12. IN NO EVENT UNLESS REQUIRED BY APPLICABLE LAW OR AGREED TO IN WRITING WILL ANY COPYRIGHT HOLDER, OR ANY OTHER PARTY WHO MAY MODIFY AND/OR REDISTRIBUTE THE PROGRAM AS PERMITTED ABOVE, BE LIABLE TO YOU FOR DAMAGES, INCLUDING ANY GENERAL, SPECIAL, INCIDENTAL OR CONSEQUENTIAL DAMAGES ARISING OUT OF THE USE OR INABILITY TO USE THE PROGRAM (INCLUDING BUT NOT LIMITED TO LOSS OF DATA OR DATA BEING RENDERED INACCURATE OR LOSSES SUSTAINED BY YOU OR THIRD PARTIES OR A FAILURE OF THE PROGRAM TO OPERATE WITH ANY OTHER PROGRAMS), EVEN IF SUCH HOLDER OR OTHER PARTY HAS BEEN ADVISED OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

END OF TERMS AND CONDITIONS

How to Apply These Terms to Your New Programs

If you develop a new program, and you want it to be of the greatest possible use to the public, the best way to achieve this is to make it free software which everyone can redistribute and change under these terms.

To do so, attach the following notices to the program. It is safest to attach them to the start of each source file to most effectively convey the exclusion of warranty; and each file should have at least the “copyright” line and a pointer to where the full notice is found.

one line to give the program’s name and an idea of what it does.

Copyright (C) yyyy name of author

This program is free software; you can redistribute it and/or modify it under the terms of the GNU General Public License as published by the Free Software Foundation; either version 2 of the License, or (at your option) any later version.

This program is distributed in the hope that it will be useful, but WITHOUT ANY WARRANTY; without even the implied warranty of MERCHANTABILITY or FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE. See the GNU General Public License for more details.

You should have received a copy of the GNU General Public License along with this program; if not, write to the Free Software Foundation, Inc., 59 Temple Place - Suite 330, Boston, MA 02111-1307, USA.

Also add information on how to contact you by electronic and paper mail.

If the program is interactive, make it output a short notice like this when it starts in an interactive mode:

ÖPPEN PROGRAMVARA I OFFENTLIG FÖRVALTNING
– EN JURIDISK INBLICK

Gnomovision version 69, Copyright (C) year name of author
Gnomovision comes with ABSOLUTELY NO WARRANTY; for details
type `show w'. This is free software, and you are welcome
to redistribute it under certain conditions; type `show c'
for details.

The hypothetical commands `show w' and `show c' should show the
appropriate parts of the General Public License. Of course, the
commands you use may be called something other than `show w' and
`show c'; they could even be mouse-clicks or menu items--whatever
suits your program.

You should also get your employer (if you work as a programmer) or
your school, if any, to sign a “copyright disclaimer” for the program, if
necessary. Here is a sample; alter the names:

Yoyodyne, Inc., hereby disclaims all copyright
interest in the program `Gnomovision'
(which makes passes at compilers) written
by James Hacker.

signature of Ty Coon, 1 April 1989
Ty Coon, President of Vice

This General Public License does not permit incorporating your
program into proprietary programs. If your program is a subroutine
library, you may consider it more useful to permit linking proprietary
applications with the library. If this is what you want to do, use the
GNU Library General Public License instead of this License.

Bilaga 2

Apache Software License³⁵
Version 1.1

Copyright (c) 2000 The Apache Software Foundation. All rights
reserved.

Redistribution and use in source and binary forms, with or without
modification, are permitted provided that the following conditions are
met:

1. Redistributions of source code must retain the above copyright
notice, this list of conditions and the following disclaimer.
2. Redistributions in binary form must reproduce the above copyright
notice, this list of conditions and the following disclaimer in the
documentation and/or other materials provided with the distribution.

³⁵ Licensen är kopierad från
<http://www.opensource.org/licenses/apachepl.php>.

ÖPPEN PROGRAMVARA I OFFENTLIG FÖRVALTNING
– EN JURIDISK INBLICK

3. The end-user documentation included with the redistribution, if any, must include the following acknowledgment:

“This product includes software developed by the Apache Software Foundation (<http://www.apache.org/>).”

Alternately, this acknowledgment may appear in the software itself, if and wherever such third-party acknowledgments normally appear.

4. The names “Apache” and “Apache Software Foundation” must not be used to endorse or promote products derived from this software without prior written permission. For written permission, please contact apache@apache.org.

5. Products derived from this software may not be called “Apache”, nor may “Apache” appear in their name, without prior written permission of the Apache Software Foundation.

THIS SOFTWARE IS PROVIDED “AS IS” AND ANY EXPRESSED OR IMPLIED WARRANTIES, INCLUDING, BUT NOT LIMITED TO, THE IMPLIED WARRANTIES OF MERCHANTABILITY AND FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE ARE DISCLAIMED. IN NO EVENT SHALL THE APACHE SOFTWARE FOUNDATION OR ITS CONTRIBUTORS BE LIABLE FOR ANY DIRECT, INDIRECT, INCIDENTAL, SPECIAL, EXEMPLARY, OR CONSEQUENTIAL DAMAGES (INCLUDING, BUT NOT LIMITED TO, PROCUREMENT OF SUBSTITUTE GOODS OR SERVICES; LOSS OF USE, DATA, OR PROFITS; OR BUSINESS INTERRUPTION) HOWEVER CAUSED AND ON ANY THEORY OF LIABILITY, WHETHER IN CONTRACT, STRICT LIABILITY, OR TORT (INCLUDING NEGLIGENCE OR OTHERWISE) ARISING IN ANY WAY OUT OF THE USE OF THIS SOFTWARE, EVEN IF ADVISED OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

This software consists of voluntary contributions made by many individuals on behalf of the Apache Software Foundation. For more information on the Apache Software Foundation, please see <http://www.apache.org/>.

Portions of this software are based upon public domain software originally written at the National Center for Supercomputing Applications, University of Illinois, Urbana-Champaign.